

հեղինակ՝ Այունոսկե Ակուտագավա
թարգմանիչ՝ Նորայր Վդայան

I

Օրիորդ Ռոկունմիայի հայրը ծագում էր մի հին ու նշանավոր տոհմից: Բայց հին կերտվածքի և դարից ետ մնացած մարդ լինելով, նա խյորունողայուի¹ աստիճանից այն կողմ չանցավ: Օրիորդը հոր և մոր հետ ապրում էր Ռոկունմիայից ոչ հեռու գտնվող ցածրիկ մի տան մեջ և այդ վայրի անունով էլ նրան կոչեցին օրիորդ Ռոկունմիա:

Ծնողները նրան փայփայում էին: Բայց և այնպես, դարձյալ հին սովորության համաձայն, իրենց սեփական ցանկությամբ ոչ մեկին ցույց չէին տալիս: Նրանք միայն հույս ունեին, որ մեկնումեկը իրենց դատեր համար հարսնախոսաթյան կզա: Եվ օրիորդը իր օրերն անց էր կացնում պատշաճորեն, պարկեցած, ինչպես սովորեցրել էին ծնողները: Դա առանց որևէ դառնության, բայց և առանց որևէ ուրախության մի գոյություն էր: Սակայն, քանի որ օրիորդը բոլորովին չէր ճանաչում կյանքը, ուստի դժգոհ էլ չէր: «Միայն թե հայրս ու մայրս ողջ լինեն»,— մտածում էր նա:

Հինավորց լճակի վրա կրացած բալենիները տարեցտարի գնալով ավելի քիչ էին ծաղիկներ տալիս: Մինչ այդ, օրիորդի գեղեցկությունը հանկարծակի հասունության ինչ-որ երանգ ստացավ: Հայրը՝ նրա նեցուկը, որը իր ծերության տարիներին սակեի հանդեպ հատուկ մոլուցը ուներ, անակնկալ վախճանվեց: Կես տարի հետո անդարձ կորստի մշտական որբով նրան հետևեց նաև մայրը: Օրիորդը ոչ այնքան վշտացավ, որքան շփոթվեց: Եվ իսկապես նրա՝ փայփայանքով մեծացած աղջկա համար բացի դայակից ամբողջ աշխարհում ոչ մի մտերիմ մարդ չմնաց:

Դայակը արիաբար, առանց ուժերը ինայելու, բանում էր օրիորդի սիրույն, բայց սերնդից սերունդ պահպանված սադափե զարդատուփերը և արծաթե մոխրամանները հերթով անհետանում էին տնից: Եվ նոյն ժամանակ է ծառաներն ու աղախինները սկսեցին աշխատանքից հեռանալ: Օրիորդն սկսեց քիչ-քիչ հասկանալ կյանքի դժվարությունները, բայց ոչնչով չէր կարողանում գործին օգնել: Եվ վհատ հանգստության մեջ նա, ինչպես վաղեմի ժամանակներում, օրն անց էր կացնում նոյն միօրինակ զվարճալիքներով՝ կոտոր² էր նվազում և թանքա³ էր հորինում:

Մի անգամ էլ աշնանը, աղջամուղջին, դայակը մոտեցավ օրիորդին և դանդաղ, ընդմիջումներով նրան այսպես ասաց. – Իմ ազգականներից մեկը, մի վանական, ինդրել է

ինձ. նա ասում է, որ մի ազնիվ մարդ՝ Տամբա նահանգի նախկին կառավարիչը, ձեզ հետ հանդիպելու թույլտվություն է խնդրում: Ինքը լավն է, բարի հոգի ունի, և հայրն էլ բարձր աստիճանավոր է, ինքը ծագում է պալատական ավագանուց, չէ՞ք բարեհաճի նրա հետ հանդիպել: Այսպիսի նեղվածքում ապրելուց հո ավելի լավ կլինի...»

Օրիորդը կամացուկ լաց եղավ: Այդ մարդուն հանձնվելը նույնն էր, ինչ զզվելի կարիքից ազատվելու համար սեփական մարմինը վաճառելը: Իհարկե, նա զիտեր, որ աշխարհում դա է է հաճախ պատահում: Բայց նրա վիշտը մեծ էր, քանի որ հենց իր համար այդպես էր դասավորվել: Եվ, դայակի դիմաց նստած, պուերարիայի^[4] տերևների արանքով թափանցող քամու սուլոցի տակ, օրիորդը թևքով երկար ժամանակ ծածկել էր դեմքը...

2

Համենայն դեպս, նրանք սկսեցին ամեն գիշեր հանդիպել: Ասպետը, ինչպես դայակն էր ասում, մեղմ բնավորություն ուներ: Ե՛վ դեմքով, և՝ կեցվածքով գեղեցիկ էր, ինչպես և վայել էր նրան: Բացի այդ, գրեթե բոլորի համար պարզ էր, որ ի սեր օրիորդի գեղեցկության նա ամեն ինչ մոռանում էր աշխարհում: Օրիորդը, իհարկե, նրա նկատմամբ նույնպես ատելություն չէր տածում: Երբեմն նրա մասին մտածում էր նույնիսկ որպես իր նեցուկի: Բայց երբ, կանթեղների լույսից աչքերը կկոցելով, նրա հետ պառկում էր մահճին՝ թիթեռնիկներով և ծաղիկներով զարդարուն վարագույրի հետևում, օրիորդը ոչ մի գիշեր ուրախություն չէր զգում:

Նույն այդ ժամանակ տունը կամաց-կամաց զվարթացավ: Մեջտեղ եկան սև լաքած նոր զգրոցներ և բամբուկե վարագույրներ: Ծառաների թիվը շատացավ: Դայակը, հասկանալի է, տնտեսությունը առաջվանից ավելի ժրաշանորեն էր վարում: Բայց նույնիսկ այդ բոլոր փոփոխությունները տեսնելուց հետո էլ օրիորդը տրտմում էր միայն:

Մի անձրևային գիշեր օրիորդի հետ սակե խմելիս, ասպետը սարսափելի մի բան պատմեց, որը, իր ասելով, Տամբա նահանգում էր պատահել: Ինչ-որ ուղևորներ մայրաքաղաքից Իձումոնդի գնալիս, ճանապարհին իջևանում են Օեյամա լեռան ստորոտում:

Հյուրանոցի տիրոջ կինը հենց այդ գիշեր բարեհաջող կերպով աղջիկ էր ծնել: Եվ ուղևորները տեսել էին, թե ինչպես ծննդկանի սենյակից արագ քայլերով դուրս էր եկել բոլորին անծանոթ մի տղամարդ: Ասելով՝ «Ծննդից ութ տարի անց... ինքնասպան լինել...», նա հանկարծ անհայտացել էր: Ութ տարի հետո ուղևորները, այս անգամ Կիոստ գնալիս, գիշերում են նույն տանը: Եվ ի՞նչ, իսկապես պարզվում է, որ աղջիկը ութ տարեկան հասակում վախճանվել էր տարօրինակ մահով: Ծառից վայր էր ընկել, ու կոկորդը դեմ էր առել մանգաղին: Ահա թե ինչ պատմեց ասպետը:

Լսելով այս պատմությունը՝ օրիորդը սարսափեց մարդկային կյանքի ունայնությունից: Այն աղջկա ճակատագրի համեմատությամբ՝ ասպետի նման նեցուկ ունենալով ապրելը, անկասկած, երջանկություն էր: «Հարկավոր է ամեն ինչ հանձնել բախտի տնօրինությանը, ել ի՞նչ է մնում ինձ»: Այսպես մտածելով, նա շրջունքներով ժպտում էր թովիչ:

Չեղուններից կախված ստճիների ճյուղերը մեկ անգամ չէ, որ կռացան ծյան ծանրության տակ: Ինչպես իին ժամանակներում, ցերեկը օրիորդը կրտսոյի լարերին էր խփում և կամ սուզորուկու^[5] խաղում: Իսկ գիշերները, ասպետի հետ միևնույն մահճում պառկած, լսում էր, թե ինչպես են բաղերը իջնում լճակի վրա: Դրանք գրեթե առանց վշտի, բայց և անուրախ օրեր էին: Սակայն այդպիսի տրտում հանգիստը օրիորդին առաջվա պես խարուսիկ գոհացում էր բերում:

Սակայն անսպասելիորեն արագ վրա հասավ նաև այդ հանգստության վերջը: Վաղ զարնան մի երեկո օրիորդի հետ մենակ մնալով, ասպետը դժվարությամբ ասաց. «Չեզ հետ վերջին գիշերն եմ հանդիպում»: Նրա հայրը Մուցու գավառի կառավարիչից նոր նշանակում էր ստացել: Ասպետը նույնպես պետք է մեկներ այդ ձյունաշատ և հեռավոր վայրը: Իհարկե, օրիորդից բաժանվելը նրա համար շատ ծանր էր: Բայց քանի որ նա հորից զաղտնի էր նրան իր կինը դարձրել, այժմ ոչ մի կերպ չէր ուզում բացել զաղտնիքը: Օրիորդի հետ նա երկար, շատ երկար խոսեց այդ մասին, ընդհատելով իր խոսքը ծանր հոգոցներով:

— Բայց իինգ տարի հետո ծառայության ժամկետը կլրանա: Առանց թախծելու սպասեք:

Օրիորդը երեսնիվայր պառկել ու արտասվում էր: Ասպետից բաժանվելը նրա համար անասելի ծանր էր, թեև նրա մասին մտածում էր ոչ թե սիրելով, այլ իբրև իր նեցուկի: Ասպետը շոյում էր նրա մեջքը և միխթարում ու քաջակերում: Սակայն յուրաքանչյուր երկրորդ բառի վրա արցունքներից իր ձայնն էլ էր դոդում:

Այդ պահին ոչինչ չկասկածող դայակը երիտասարդ աղախնի ուղեկցությամբ մատուցարաններ և սակեռվ լցված սափորներ ներս բերեց, պատմելով այն մասին, որ հինավորց լճակի վրա կրացած բալենիները բողոքներ են արձակել...

3

Անցավ իինգ տարի և նորից զարուն եկավ: Բայց ասպետը, որը զնացել էր հյուսիս, չերադարձավ Կիոսո: Այդ ժամանակամիջոցում ծառաները ցրվեցին տարբեր կողմեր, իսկ այն օթևանները, որոնցում օրիորդն էր ապրում, մի անգամ փոթորկից փլվեցին: Այդ պահից սկսած օրիորդը իր դայակի հետ միավին բնակվում էր ծառաների համար կառուցված տան կողքի շինությունում: Չնայած շինությունը բնակարան էր կոչվում, բայց նեղ էր ու լրված, միայն մի կերպ պաշտպանում էր անձրնից ու ցողից: Երբ նրանք տեղափոխվեցին այդ շինությունը, դայակը խղճահարությունից չէր կարողանում առանց արցունքների նայել օրիորդին: Բայց պատահում էր նաև, որ նա առանց պատճառի բարկանում էր:

Ինչ խոսք, ծանր էին ապրում նրանք: Զարդարանդակ պահարանները վաղուց արդեն ծախվել և վերածվել էին բրնձի ու բանջարեղենի: Օրիորդի շորերից բան չէր մնացել, բացի հազի շրջազգեստից:

Պատահում էր նաև, երբ ցախը չէր հերիքում, դայակը գնում էր տան վրայից փտած տախտակներ պոկելու: Սակայն օրիորդը, ինչպես այն վաղեմի ժամանակներում, կոտոր նվազելով ու թանքաներ հորինելով էր հոգեպես հանգստանում և անդադար սպասում էր ասպետի վերադարձին:

Եվ ահա նոյն տարվա աշնանը, մի լուսնյակ գիշեր, դայակը մոտեցավ օրիորդին ու դանդաղ, ընդմիջումներով այսպես ասաց.

— Նորին պայծառափայլությունը, երեի, չի վերադառնա: Ի՞նչ կլինի, եթե դուք հաճեիք մոռանալ նորին պայծառափայլությանը:

Ի դեպ, բժշկական վարչության կրտսեր մի կառավարիչ միշտ կտրում է ճամփաս, ցանկություն հայտնելով ծեզ հետ տեսակցել...

Լսելով այդ խոսքերը, օրիորդը իիշեց այն, ինչ տեղի էր ունեցել վեց տարի առաջ: Վեց տարի առաջ նա այնքան տխուր էր, որ ինչքան էլ լաց էր լինում, ոչ մի կերպ չէր կարողանում հանգստանալ: Խսկ հիմա և՛ մարմնով, և՛ հոգով սաստիկ հոգնած էր: «Միայն

թե մարդ հանգիստ ծերանա...», — ուրիշ ոչ մի քանի մասին չէր մտածում: Լսելով դայակին, նա նիհարած դեմքը բարձրացրեց դեպի սպիտակ լուսինը և տիսուր օրորեց գլուխը:

— Այլս ոչինչ չեմ ուզում: Թեկուզ ապրեմ, թեկուզ մեռնեմ՝ միևնույն է ինձ համար:

•

Հենց այդ նույն ժամին Խիտատի հեռավոր զավառում ասպետը իր նոր կնոջ հետ սակե էր խմում: Կինը հոր սրտովն էր. նա այդ զավարի կառավարչի դուստրն էր:

— Այս ի՞նչ է, լսո՞ւմ ես,— հանկարծ վախեցած ասաց ասպետը, նայելով տանիքի քիվին, որը ամբողջովին ողողված էր լուսնի լույսով: Այդ պահին, չգիտես ինչու, նրա աշքերի առաջ պարզորոշ գծագրովեց օրիորդի կերպարանքը:

— Երևի շագանակ ընկավ:

Այսպես պատասխանելով, խիտատցի կինը սակեի սափորը անշնորհք ձևով կրացրեց թասի վրա:

4

Ասպետը Կիոտո վերադարձավ ինը տարի հետո, ուշ աշնանը: Իր խիտատցի կնոջ ու նրա ազգականների հետ Ավաճու գնալիս անբարենպաստ եղանակի պատճառով մի քանի օր նա մնաց ճանապարհին: Նրանք դիտմամբ Կիոտո ժամանեցին մթնշաղին, որպեսզի մարդկանց ուշադրությունը չգրավեն: Հեռավոր վայրում ապրելով, ասպետը երկու-երեք անգամ իր կիոտոցի կնոջը քնրուց նամակներ էր ուղարկել: Բայց մեկ սուրհանդակը ետ չէր եկել, մեկ՝ մյուսը վերադարձել էր առանց օրիորդին գտնելու, և ասպետը ոչ մի անգամ պատասխան չէր ստացել: Այդ պատճառով է երբ նա Կիոտո հասավ, նրա սերն ավելի ուժեղ բռբռորդեց: Կնոջը բարեհաջող կերպով հասցնելով հոր պալատը, նա, նույնիսկ ճանապարհի զգեստները չփոխելով, իսկույն ուղևորվեց

Ուղևոնոմիա:

Երբ նա Ռոկունոմիա եկավ, տեսավ, որ և՛ չորս այուների վրա կանգնած դարբասը, և՛ խինոկի կեղևով ծածկված տունը, և՛ օրիորդի օթևանները՝ բոլորը անհետացել են, մնացել է միայն փլատակների մի կույտ: Ասպետը կանգնել էր մինչև ծնկները հասնող խոտի մեջ և շփոթված հայցը շրջում էր այն վայրերով, որտեղ մի ժամանակ այզի էր եղել: Կիսով շափ լցված լճակում բոշի ու կնյուն էին աճել, որոնք նորալուսնի փայլի տակ մեղմ սոսափում էին:

Նա ծառայողների նախկին բնակարանից ոչ հեռու նկատեց տախտակե թեքված մի տնակ: Երբ մոտեցավ, այնտեղ վայրկենարար երևաց ինչ-որ մեկի ստվերը: Խավարի մեջ նայելով՝ նա կամաց ձայն տվեց: Լուսնի լույսի տակ օրորվելով դուրս եկավ մի պառավ միանձնուիի, որը ծանոթ թվաց նրան:

Երբ ասպետը տվեց իր անունը, միանձնուիին առանց մի խոսք ասելու երկար ժամանակ լաց եղավ: Այնուհետև նա կերկերուն ձայնով պատմեց օրիորդի մասին:

— Զերդ ողորմածությունը, երևի, ինձ մոռացել է Ես այն կնոջ մայրն եմ, որը տիրուհու մոտ էր ծառայում: Աղջիկս դեռ հինգ տարի է ծառայեց այն քանից հետո, երբ ձերդ ողորմածությունը բարեհաճեց մեկնել Կիոտյից: Իսկ հետո այնպես եղավ, որ նա ամուսնու հետ գնաց Տաճիմա, և այն ժամանակ ես խմբեցի՝ ինձ ու աղջկաս ազատել: Բայց վերջերս ես անհանգստացա օրիորդի համար և մենակ եկա Կիոտո: Եվ ի՞նչ, ինչպես կրարեհաճեք տեսնել, ախր նույնիսկ տունն էլ է կորել: Թե որտեղ է հիմա օրիորդը, ճիշտն ասած, վաղուց

Է զիտեմ: Չերդ ողորմածություն, հավանաբար, չզիտեք, որ երբ աղջիկս ծառայության մեջ եր, օրիորդն այնպես վատ էր ապրում, որ էլ ասել չի լինի...

Այս բոլորը լսելուց հետո ասպետը հանեց իր ներքնազգեստներից մեկը և տվեց կորացած միանձնուին: Իսկ հետո գլուխը կախ զցած, խոտերի միջով լուր հեռացավ:

5

Սկսած հաջորդ օրվա առավոտից, օրիորդին որոնելով ասպետը ոտքի տակ տվեց ամբողջ մայրաքաղաքը, բայց ոչ մի կերպ չկարողացավ իմանալ, թե որտեղ է նա և ինչ է պատահել:

Եվ ահա մի քանի օր անց, իրիկնադեմին, անձրևի շիթերից պատսպարված, նա կանգնել էր Վրևմտյան պատկերապարահի ծածկի տակ՝ Սուլակումնի դարբասի դիմաց: Նրանից բացի այդտեղ անձրևի կտրվելուն էր սպասում նաև աղքատի տեսքով մի կուսակրոն:

Անձրևը տիսրագին մաղում էր լաքած դարբասի ծերպից: Աչքի ծայրով նայելով կուսակրոնին, ասպետը, շանալով ցրել ձանձրույթը, ետ ու առաջ էր քայլում սալահատակի վրա: Հանկարծ նրա լսողությունը որսաց, որ պատկերապարահի կիսամութ պատուհանի ճադերի հետևում ինչ-որ մարդ կա: Եվ նա անտարբեր մի հայացք զցեց պատուհանին:

Միանձնուիին, պատուհանի տակ ծակոտեն իսիրներն ուղղելով, ինամում էր մի հիվանդ կնոջ Նոյնիսկ մթնշաղի թույլ լույսի տակ նրա դեմքը սարսափելի նիհար էր Բայց մի հայացքն էլ բավական էր, որպեսզի նա ճանաչեր օրիորդին: Ասպետը ցանկացավ խոսել նրա հետ, բայց օրիորդի կերպարանքը այնքան խղճակի էր, որ ձայնը կտրվեց: Իսկ օրիորդը, չիմանալով, որ նա իր կողքին է, ծակոտեն իսիրի վրա շուռումուռ զալով, տանջալից լարումով արտասանեց այսպիսի մի թանքա.

Գլխավերևում
Սառը քամին է
Ծվանցով շաշում ճղակների մեջ:
Իսկ դու համբերում ես,
Մարմին խաղալեք ունայն այս լյանքում...

Այդ լսելով ասպետը ինքնաբերաբար տվեց նրա անունը: Օրիորդը բարձրացրեց գլուխը: Բայց ասպետին տեսավ թե չէ, թույլ ճիշով երեսնիվայր կրկին ընկավ իսիրի վրա: Միանձնուիին՝ նրա հավատարիմ դայակը և ներս վազող ասպետը վախեցած նետվեցին, որ նրան բարձրացնեն: Բայց երբ ուսերից բռնած բարձրացրին նրան ու նայեցին դեմքին, ավելի շատ վախեցան:

Դայակը ցնորվածի պես նետվեց դեպի աղքատ կուսակրոնը և նրան խնդրեց մեռնողի վրա աղոթք կարդալ: Կուսակրոնը համաձայնեց և նստեց օրիորդի գլխավերևում: Բայց աղոթելու փոխարեն նա դիմեց աղջկան այսպիսի խոսքերով:

— Կյանքը և մահը մարդու իշխանությանը ենթակա չեն: Առանց ուժերդ ինայելու կոչիր Ամիրա բուդդային:

Ասպետի գրկի մեջ՝ օրիորդը հազիվ լսելի արտասանեց բուդդայի լսնունը: Բայց անմիջապես էլ վախեցած աչքերը հառեց մութ առաստաղին:

— Ահ, այնտեղ հրե կառը կա^{լու}: Մի՛ վախենա:

— Աղոթիր բուդդային, և լավ կլինի քեզ համար:

— Ես ոսկե լոտոս եմ տեսնում¹⁷ Վիթխարի լոտոս, որ նման է սրբազան հովանոցի:

Կուսակրոնն ուզում էր ինչ-որ բան ասել, բայց չհասցրեց: Ընդհատվող ձայնով օրիորդը
շարունակեց.

— Ել չեմ տեսնում լոտոսը: Հիմա խավար է, միայն քամին է սուլում խավարում:

— Ամբողջ սրտով կոչիր բուդդային: Ինչո՞ւ դու բուդդային չես կանչում:

Կուսակրոնը խոսում էր գրեթե զայրացած: Բայց օրիորդը, ասես վերջին շնչում, կրկնում
էր միշտ միևնույնը.

— Ոչինչ... ոչինչ չեմ տեսնում: Խավար է... Միայն քամին... միայն սառը քամին է սուլում
խավարում:

Ասպետը և դայակը, արցունքները կուլ տալով, կիսաձայն շշնչացին Ամիդայի անունը:
Կուսակրոնը, բարեպաշտորեն ձեռքերը ծալած օգնում էր օրիորդին՝ աղոթելու: Եվ
այդպես, ծակոտվեն խսիրի վրա, անձրևի խշոցին միահիանված աղոթքի խոսքերով,
օրիորդը կամաց-կամաց մեկնեց մահվան թագավորությունը...

6

Մի քանի օր հետո լուսնյակ գիշերին, գջլտված կուսակրոնը, որը օրիորդին աղոթելու կոչ
էր անում, կրկին ծնկները գրկած նստել էր Արևմտյան պատկերասրահում՝ Սուձակումնի
դարբասի դիմաց: Անհոգորեն ինչ-որ բան երգելով, լուսնի լոյսի տակ, ճանապարհով
անցնում էր սամուրայը: Կուսակրոնին տեսնելով, նա կանգ առավ և անտարբեր ասաց.

— Ասում են, վերջին ժամանակներս այստեղ, դարբասի մոտ կնոջ լացի ձայն է լսվում:
Հա՞...

Շարունակելով նստած մնալ՝ կուսակրոնը մի բառով պատասխանեց.

— Լսի՞ր:

Սամուրայը ականջ դրեց: Սակայն, բացի ծղրիդների թույլ խշխոցից, ոչինչ չէր լսվում:
Գիշերային օդում տարածվում էր միայն սոճիների խեժահոտը: Սամուրայը ցանկացավ
խոսել: Բայց նա չհասցրեց մի բառ էլ արտասանել, երբ հանկարծ ինչ-որ տեղից լսելի եղավ
կանացի մեղմ, շատ մեղմ հառաջանք:

Սամուրայը ձեռքը տարավ սրին: Բայց ձայնը, իր հետևից թողնելով երկար ու ձիգ մի
արձագանք, կամաց-կամաց ինչ-որ տեղ անհետացավ:

— Աղոթի՛ր բուդդային: — Կուսակրոնը դեմքը բարձրացրեց դեսպի լուսինը: — Դա չնշին
կնոջ ոգին է, որը ոչ դժոխք է ընկել, ոչ դրախտ: Աղոթի՛ր բուդդային

Բայց սամուրայը, առանց պատասխանելու, նայում էր կուսակրոնի դեմքին: Եվ
հանկարծ, զարմացած մոտենալով, բռնեց նրա ձեռքը:

— Չէ՞ որ դուք պատվարժան Նայկին եք: Ինչո՞ւ այսպիսի տեղում...

Նա, որին անվանեցին «պատվարժան Նայկի», օծվելուց առաջ՝ Յոսիսիզե Յասուտանե¹⁸
անունով, ամենաբարեպաշտ բուդդայական կուսակրոնն էր, մինչև իսկ սուրբ Կույայի
աշակերտների մեջ փառարանված:

1. ↑ Խյուրունողայու – 8-12-րդ դարերում պալատական ամենացածր կոչումներից մեկը ծաղոնիայում:
2. ↑ Կոտո – կիթառի տիպի լարային երաժշտական գործիք:
3. ↑ Թանքա – դասական պոեզիայի ամենատարածված ձևերից մեկը ծաղոնիայում:
4. ↑ Պուերարիա – հոտավետ լիանայի տեսակ:
5. ↑ Սուլգորոկու – դերփողով վեգախաղ:
6. ↑ Հրե կառք – բուդդայական պատկերացմամբ, դժոխքի շրջաններից մեկը՝ կրակե դժոխքի խորհրդանիշը:
7. ↑ Ուկե լոտոս – բուդդայական պատկերացմամբ՝ դրախտի խորհրդանիշը:
8. ↑ Յոսիսիգե Յասուտունե (934-937) – նշանավոր անձնավորությունը, որ հայտնի է իր բուդդայական ստեղծագործություններով: